

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özyeterlik ve Sosyal Girişimcilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi*

Evaluation of Preservice Classroom Teachers' Self-Efficacy and Social Entrepreneurship Levels

Fatih Mutlu ÖZBİLEN¹, Tuncay CANBULAT², Osman ÇEKİÇ³

¹Dr., Barbaros Hayrettin Paşa İlkokulu, Esenyurt, İstanbul/Türkiye, fatihmutluozbilen@gmail.com (<https://orcid.org/0000-0003-3187-0028>)

²Sorumlu Yazar, Doç. Dr. Temel Eğitim Bölümü, Buca Eğitim Fakültesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir/Türkiye, tuncay.canbulat@deu.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0001-6616-1948>)

³Doç. Dr. Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale/Türkiye, osmancekic@gmail.com (<https://orcid.org/0000-0002-3600-2855>)

Geliş Tarihi: 09.11.2020

Kabul Tarihi: 25.12.2020

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerini değerlendirmektir. Araştırma nicel yöntemle yürütülmüş ve tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Dokuz Eylül, Ege, Adnan Menderes ve Uşak üniversitelerinin eğitim fakültelerinde, birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 443 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik düzeylerine ilişkin veriler Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından geliştirilmiş ve Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış "Öğretmen Özyeterlik Ölçeği" ile sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin veriler ise Konaklı ve Göğüş'ün (2013) geliştirdiği "Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği" ile elde edilmiştir. Veriler SPSS v.22 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterliklerinin "oldukça yeterli" ve sosyal girişimciliklerinin ise "yüksek" düzeye karşılık geldiği belirlenmiştir. Ayrıca özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeyinin öğrenim görülen üniversite ve ağırlıklı genel not ortalamasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı; hem özyeterlik hem de sosyal girişimcilik düzeyinin cinsiyete göre kadınların lehine ve sadece sosyal girişimcilik düzeyinin öğrenim görülen sınıf düzeyine göre dördüncü sınıfta öğrenim görenlerin lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının özyeterlikleri ile sosyal girişimcilikleri arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özyeterliğe ait boyutların birlikte sosyal girişimcilikteki toplam varyansın yaklaşık %38'ini açıkladığı belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda üniversite eğitimi aracılığı ile kazanılan özyeterliğin sosyal girişimcilik için bir başlangıç aşaması olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni adayı, özyeterlik, sosyal girişimcilik.

* Bu çalışma 08-11 Mayıs 2017 tarihlerinde Kıbrıs'ın Lefke şehrinde bulunan Lefke Avrupa Üniversitesi'nde düzenlenmiş olan 16. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş; gerekli düzenlemeler yapılarak çalışmaya son şekli verilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the self-efficacy and social entrepreneurship levels of preservice classroom teachers. The research has been conducted according to the quantitative method and patterned in the scanning model. The sample of the study consisted of 443 preservice classroom teachers studying in the first and fourth grade at the education faculties of Dokuz Eylül, Ege, Adnan Menderes and Uşak universities in the 2016-2017 academic year. The data related to the self-efficacy levels of the preservice classroom teachers has been obtained with the “Teacher Self-Efficacy Scale” developed by Tschannen-Moran and Woolfolk-Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu, and Sarıkaya (2005); the data related to the social entrepreneurship levels of the preservice classroom teachers has been obtained with the “Social Entrepreneurship Characteristics of Preservice Teachers’ Scale” developed by Konaklı and Göğüş (2013). The data has been analyzed by SPSS v.22 package program. As a result of the analysis of the data, it has been determined that the self-efficacy of the preservice classroom teachers corresponded to “quite sufficient” and their social entrepreneurship to the “high” level. In addition, it has been determined that the levels of self-efficacy and social entrepreneurship do not differ significantly according to the university and cumulative grade point average; both self-efficacy and social entrepreneurship levels differ significantly in favor of women according to gender and only social entrepreneurship level differs in favor of fourth grade students according to the level of education. A medium level, positive and significant relationship has been found between preservice teachers’ self-efficacy and social entrepreneurship. It has been determined that the dimensions of self-efficacy together explain approximately 38% of the total variance in social entrepreneurship. In the light of the results obtained, it is thought that self-efficacy gained through university education can be an initial step for social entrepreneurship.

Keywords: Preservice classroom teacher, self-efficacy, social entrepreneurship.

GİRİŞ

Öğretmen ve öğretmen adaylarının niteliklerinin belirlenmesi veya geliştirilmesine yönelik çalışmalar günümüzde önemli görülmektedir. Bu çalışmaların konu alanlarından biri de özyeterliktir. Yapılan araştırmalar çağdaş eğitim yaklaşımlarının tanımladığı öğretmen özellikleri ile özyeterlik inancı yüksek olan öğretmenlerin özelliklerinin benzer olduğunu göstermektedir (Balcı ve Küçüköğlü, 2019). Bu bakımdan özyeterlik kavramı öğretmen eğitiminde stratejik bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Bandura özyeterlik kavramını, insanların tasarlanmış bir edimin gerektirdiği eylemlerin örgütlenmesi ve yerine getirilmesiyle ilgili yargıları olarak tanımlamıştır (Bandura, 1986). Diğer taraftan, özyeterlik kavramı kişilerin, talep edilen zor görevler ve kendi uygulamaları üzerinde kontrol edebilme yeteneklerine olan inancı (Luszczynska, Gutiérrez-Doña ve Schwarzer, 2005), yeni bir durum karşısında başarı düzeyinin ne olacağına ilişkin kendisi ile ilgili beklentileri (Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy, 2001) ya da “insanların yaşamlarındaki olaylar üzerinde kontrol sahibi olmak için gereken motivasyonu, bilişsel kaynakları ve eylem yollarını harekete geçirme yeteneklerine olan inançları” (Wood ve Bandura, 1989, s. 364) olarak da tanımlanmaktadır. Özyeterlik kavramı, Bandura’nın (1977) Sosyal Öğrenme Kuramı’nın teorik bileşenlerinden birisi olarak ele alınmaktadır. Bandura, bir kişinin algıladığı özyeterliği ile davranışlarındaki değişiklik arasında doğrudan bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, özyeterlik inancının oluşmasında performans başarıları, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve duygusal durum olarak dört temel kaynağın önemli olduğunu vurgulamaktadır (Bandura, 1977; 1994; 1997).

Yapılan araştırmalarda özyeterlik algısının pek çok değişkeni olumlu etkilediği belirtilmektedir. Bunlar örneğin, özyeterlik algısının akademik başarıyı olumlu etkilemesi (Alcı, Erden ve Baykal, 2008; Hampton ve Mason, 2003; Honicke ve Broadbent, 2016; Suk Hwang ve Vrangistinos, 2002; Zimmerman, 2000) ve özyeterlik algısının akademik başarının anlamlı yordayıcılarından birisi olması (Bahar, 2019; Feldman ve Kubota, 2015; Komarraju ve Nadler, 2013) şeklinde sonuçlardan oluşmaktadır. Özyeterliği yüksek olan kişilerin zorlu görevlerde daha

iyi performans gösterdikleri ve sorumluluklardan kaçınmak yerine daha iyi bir alternatif olarak o alanda uzmanlaşılması gerektiğini bildikleri düşünülür (Niemivirta ve Tapola, 2007). Ayrıca öz yeterlik; bilgi, beceriler, tecrübe ve kişisel özellikler arasında bir bağlantı sunarak bireyleri başarıları konusunda gerçekçi olmaya ve yaşam boyu öğrenme konusunda motive eder (Sedlan-König, 2016). Özyeterlik algısı ise belirli bir karşılaşma durumunda elde edilebilecek performans düzeyi ya da türüne ilişkin bireylerin kendi değerlendirmeleri olarak ifade edilebilir (Cervone, 2000). Dolayısıyla Bandura ve ilgili alanyazının değerlendirilmesiyle öğretmen özyeterlik algısı, öğretimin gerektirdiği eylemlerin yerine getirilmesiyle ilgili olarak öğretmenlerin kendi yeterliklerine ilişkin yargıları olarak tanımlanabilir (Güvenç, 2011). Nitekim özyeterlik inancı yüksek öğretmenlerin öğrencilerin motivasyonunu artırma, öğrenme gücünü çeken öğrencilere yardımcı olma, yanlış öğrenen öğrencilere olumlu dönüt verme, yeni öğretim teknolojilerini kullanma, öğrenci performansını izleme, etkili öğretim gerçekleştirme, öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirme ve sınıf yönetimi konusunda başarılı oldukları söylenebilir (Czerniak ve Chiarelott, 1990). Bununla birlikte alanyazın incelendiğinde özyeterlik kavramının girişimci olma isteğini de önemli derecede etkileyen bir faktör olduğunu belirten araştırmalara rastlanmaktadır (Ağırman ve Naktiyok, 2018; Cetin, 2011; Çankır, 2017; Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2016; Ergun-Özler, Giderler ve Baran, 2017; Köybaşı ve Dönmez, 2017; Turan-Ozpolat, 2020).

Ekonomik ve sosyal hayatın gelişmesi ile birlikte girişimciliğin önemli boyutlarından birisi olan sosyal girişimcilik olgusunun da giderek artan bir öneme ve genişleyen bir uygulama alanına sahip olmaya başladığı görülmektedir. Sosyal girişimcilik kavramı, girişimciliğin iktisadi özelliklerinin yanında toplumsal sorumluluk yönünü vurgulayan, sosyal değişimi gerçekleştirmek, sosyal değer yaratmak ya da toplumsal gereksinimleri karşılamak amacıyla kaynakların yenilikçi biçimde kullanımını içeren bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Thompson, 2002). Sosyal girişimcilik, kişisel veya paydaşlarının refahının aksine toplumun temel ve uzun süredir devam eden ihtiyaçlarına yönelik toplumsal bir değer ile sonuçlanan fırsatların tanınmasını, değerlendirilmesini ve kullanılmasını içerir (Austin, Stevenson ve Wei-Skillern, 2006). Sosyal girişimci bireyler, toplum için kalıcı faydalar sağlamaya yönelik eylemlerde bulunan ve bu süreçte cesaret ve yaratıcılığını ortaya koyan kişilerdir (Martin ve Osberg, 2007). Buna ek olarak sosyal girişimciler, sosyal bir değer yaratan ve bunu sürdüren, yeni fırsatları izleyen, sürekli yenilik, adaptasyon ve öğrenme sürecine dahil olan, eldeki kaynakları sınırlandırmadan cesurca kullanan ve ortaya çıkan sonuçlar açısından hesap verebilir bir tutum sergileyen bireylerdir (Dees, 2001). Sosyal girişimci olan bireylerden beklenen kişisel kar elde etmeleri değil özverili bir şekilde davranarak topluma katkı sağlamalarıdır (Forster ve Grichnik, 2013). Toplumda var olan her bir birey, birer sosyal girişimci olabilir. Bu bağlamda insanları etkileme ve onlara örnek olma potansiyeli bakımından öğretmenlerin sosyal girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Sosyal girişimcilik özellikleri gelişmiş öğretmenlerin, öğrencilerini bu konuda yönlendirerek toplumun ihtiyacı olan sosyal girişimcilerin sayısını artırabileceği düşünülmektedir. Nitekim alanyazında konuya ilişkin artan farkındalıkla birlikte öğretmen yetiştirme alanında sosyal girişimciliği ele alan araştırmaların sayısının arttığı görülmektedir (Aydoğmuş, 2019; Çalışkan, 2019; Çavdar, Cumhuri, Koç, ve Doymuş, 2018; Erden, 2019; Erden ve Erden, 2020; Eroğlu ve Yavuz-Eroğlu, 2020; Yazıcı, Uslu ve Arık, 2016).

Mair ve Noboa (2003) niyete dayalı sosyal girişimcilik modelini geliştirdikleri araştırmalarında özyeterlik ve sosyal desteğin sosyal girişimcilik niyetlerinin oluşumunda önemli unsurlar olduklarını ve sosyal girişimciliği kolaylaştırdığını vurgulamaktadırlar. Başka bir deyişle özyeterlik algısının sosyal girişimcilik eğilimlerini etkilemesi açısından önemli bir kavram olduğu söylenebilir (Akkan ve Süygün, 2016). Ayrıca özyeterlik kavramının bireylerin zorluklarla mücadele etme, risk alma ve bunların devamlılığını sağlama gibi girişimci özelliklerle bağlantılı olduğu düşünülürse aynı zamanda sosyal girişimciliği de olumlu anlamda etkileyebilmesi söz konusudur (Armağan ve Gürsoy, 2017). Sosyal girişimci özyeterliği ya da sosyal değişime olumlu katkıda bulunacağına yönelik inancı yüksek olan bireylerin sosyal değer oluşturmaya yönelik daha iyi çaba ve performans gösterme ve bunları sürdürme olasılıkları da yüksek olacaktır. Bu

nedenle özyeterliğin geliştirilmesine odaklanmanın sosyal girişimcilerin eğitilmesi anlamında önemli bir strateji olduğu söylenebilir (Smith ve Woodworth, 2012). Alanyazından hareketle özyeterliği gelişmiş bir öğretmenin, sosyal girişimci yönünün de gelişmiş olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) son dönemlerdeki çalışmalarıyla beraber ilk ve orta dereceli okullarda girişimcilik ve sosyal girişimcilikle ilgili olguların artmaya başladığı (Armut ve Kılıncı, 2018), ders içeriklerine girişimciliği temel alan konular yerleştirildiği belirtilmektedir (Deveci ve Çepni, 2017). Dolayısıyla girişimcilik ve sosyal girişimcilik konularının giderek öneminin arttığı ve bireylerin temel eğitim düzeyinden başlanarak sosyal girişimci bireyler olarak yetiştirilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. Ancak öğrencilere bu becerileri kazandırabilmeye yönelik öğretmenlerin özyeterliklerinin yüksek olmasının sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlayacağı söylenebilir. Nitekim özyeterliğin sosyal girişimciliği olumlu yönde etkileyebileceğinin daha önce yapılan araştırmalarla da doğrulandığı görülmektedir (Akar ve Üstüner, 2017; Akkan ve Süygün, 2016; Armağan ve Gürsoy, 2017; Bacq ve Alt, 2018; Hockerts, 2017; Rambe ve Ndofirepi, 2019; Smith ve Woodworth, 2012; Urban, 2020). Buradan hareketle mevcut araştırmada olduğu gibi ileride ilkokullarda görev yapacak sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen özyeterlikleri ve bununla ilişkili olduğu görülen sosyal girişimcilik düzeylerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Sosyal girişimcilik kavramı üzerinde olumlu etkisi olan özyeterlik kavramının birlikte öğretmen yetiştirme alanında incelenmesinin üniversitelere ve sonraki yapılacak araştırmalara ışık tutacağı öngörülmektedir.

1.1.Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi “Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeyleri nasıldır?” şeklindedir. Bu doğrultuda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

Sınıf öğretmeni adaylarının;

- 1) Özyeterlik ve sosyal girişimcilikleri ne düzeydedir?
- 2) Özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeyleri öğrenim görülen üniversite, cinsiyet, sınıf düzeyi ve akademik ortalama değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 3) Özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 4) Özyeterlikleri, sosyal girişimcilik düzeylerinin bir yordayıcısı mıdır?

1.2.Araştırmanın Sınırlılıkları

Her bilimsel araştırmada olabileceği gibi bu araştırmada da bazı sınırlılıklar olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın sadece sınıf öğretmeni adayları üzerinde ve örnekleme alınan üniversitelerde yürütülmüş olması araştırmanın sınırlılıkları olarak görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, örneklem grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.Araştırmanın Modeli

Eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerini inceleyen bu araştırma, betimsel nitelikte olup tarama modeline göre yürütülmüştür. Bilindiği gibi betimsel araştırmalar, ilgilenilen herhangi bir durumu tanımlamaya çalışmaktadır. Tarama modelinde ise var olan bir durumun nesnel bir biçimde olduğu gibi ortaya konulması söz konusudur (Karasar, 2009). Sosyal bilimler alanında kullanılan bu türdeki araştırmalar, insanların gerçek yaşamlarına, inanç, fikir, tutum, motivasyon ve davranışları gibi niteliklerine odaklanır (Kerlinger, 1986). Tarama araştırmalarda evren ve örneklem bulunur ve örneklemin evreni temsil etmesine büyük önem verilirken amaç,

genelleştirilebilir veriler elde etmektir (Kuş, 2009). Araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet, öğrenim görülen üniversite, öğrenim görülen sınıf düzeyi ve akademik not ortalaması; bağımlı değişkenleri de özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeyleri olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda bağımlı değişkenlerin, bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı ayrıca özyeterlik ve sosyal girişimcilik arasındaki ilişki ve özyeterliğin alt boyutlarının sosyal girişimcilik üzerindeki yordayıcılığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında öğretim yapan Dokuz Eylül, Ege, Adnan Menderes ve Uşak üniversitelerinin eğitim fakültelerinde birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 443 sınıf öğretmeni adayını oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme belirlenirken üniversiteler seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme ile belirlenmiştir. Uygun örnekleme, kolay erişilebilirlik, coğrafi yakınlık, belirli bir zamanda ulaşılabilirlik ya da katılmaya gönüllülük gibi bazı kriterlerle popülasyon üyelerinin araştırma amacına dahil edildiği bir örnekleme yöntemidir (Dörnyei, 2007). Warner'ın (2008) belirttiği gibi uygun örneklemlerle çalışmak, örnekleme benzer özelliklere sahip popülasyonlar hakkında çıkarım yapabilmeye olanak tanımaktadır. Buradan hareketle katılımcılara erişim kolaylığı ve evrene ilişkin bir çıkarım yapabilmeye yönelik avantajlar göz önünde bulundurulduğundan araştırmada uygun örnekleme yoluna gidilmiştir. Aşağıdaki Tablo 1'de araştırma örneklemine ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örneklemine İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Grup	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	322	73
	Erkek	121	27
	<i>Toplam</i>	<i>443</i>	<i>100</i>
Öğrenim Görülen Üniversite	Dokuz Eylül	144	33
	Ege	98	22
	Uşak	105	23
	Adnan Menderes	96	22
	<i>Toplam</i>	<i>443</i>	<i>100</i>
Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi	1. sınıf	220	50
	4. sınıf	223	50
	<i>Toplam</i>	<i>443</i>	<i>100</i>
	0.00-2.00	29	7
Ağırlıklı Genel Not Ortalaması	2.01-3.00	329	74
	3.01-4.00	85	19
	<i>Toplam</i>	<i>443</i>	<i>100</i>

Yukarıdaki Tablo 1 incelediğinde araştırmaya 322 kadın ve 121 erkek sınıf öğretmeni adayının katıldığı görülmektedir. Araştırmada yer alan 144 öğretmen adayını Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, 98 öğretmen adayını Ege Üniversitesi'nde, 105 öğretmen adayını Uşak Üniversitesi'nde ve 96 öğretmen adayını ise Adnan Menderes Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir. Bu öğretmen adaylarından 1. sınıfta öğrenim görenler 220 ve 4. sınıfta öğrenim görenler ise 223 kişiden oluşmaktadır. Ayrıca öğretmen adaylarının ağırlıklı genel not ortalamaları incelendiğinde 0.00-2.00 aralığında 29, 2.01-3.00 aralığında 329 ve 3.01-4.00 aralığında ise 85 öğretmen adayının ağırlıklı genel not ortalamasının bulunduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik düzeyleri, Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) tarafından geliştirilmiş Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından uyarlanmış “Öğretmen Özyeterlik Ölçeği” ile toplanmıştır. 24 maddeden ve 3 boyuttan oluşan ölçek, “yetersiz”den “çok yeterli”ye kadar 9 puanlık bir derecelendirme ölçeğidir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 216’dır. Çapa ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan analizlerde, ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değerleri sırasıyla öğrenci katılımına yönelik özyeterlik boyutuna ilişkin .82, öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik boyutuna ilişkin .86 ve sınıf yönetimine yönelik özyeterlik boyutuna ilişkin ise .84 şeklindedir. Bu çalışmada Öğretmen Özyeterlik Ölçeği’nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .939 olarak bulunmuştur. Ölçeğin boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değerleri sırasıyla öğrenci katılımına yönelik özyeterlik boyutuna ilişkin .85 öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik boyutuna ilişkin .85 ve sınıf yönetimine yönelik özyeterlik boyutuna ilişkin ise .85 şeklindedir. Bu değerler, ölçeğin örneklem grubundaki öğretmen adaylarından elde edilen verilere yönelik güvenilir sonuçlar verdiği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri Konaklı ve Göğüş’ün (2013) geliştirdiği “Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği” ile elde edilmiştir. 21 maddeden ve 3 boyuttan oluşan ölçek, “kesinlikle katılmıyorum”dan “tamamen katılıyorum”a kadar 5’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 21, en yüksek puan ise 105’tir. Konaklı ve Göğüş (2013) tarafından yapılan analizlerde, ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değerleri sırasıyla risk alma boyutuna ilişkin .716, özgüven boyutuna ilişkin .767 ve kişisel yaratıcılık boyutuna ilişkin ise .70 şeklindedir. Bu çalışmada Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği’nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .842 olarak bulunmuştur. Ölçeğin boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değerleri sırasıyla risk alma boyutuna ilişkin .729, özgüven boyutuna ilişkin .763 ve kişisel yaratıcılık boyutuna ilişkin ise .730 şeklindedir. Aynı şekilde bulunan bu değerlerin, ölçeğin katılımcılardan elde edilen verilere yönelik güvenilir sonuçları ortaya çıkardığı düşünülebilir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin ifade edilmesinde kategorik değişkenler için sayı ve yüzde kullanılmış ve araştırmanın anlamlılık düzeyi 0.05 olarak yorumlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklere sıra numarası verilerek SPSS 22.0 paket programına girilerek analizler yapılmıştır. İlk olarak öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve sosyal girişimciliklerine ilişkin Z puan istatistikleri hesaplanmış ve -3 ile +3 dışında değere sahip olan 5 veri atılarak 443 veri işleme alınmıştır. Ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu öncelikle ortalama, ortanca ve mod değerleri hesaplanarak incelenmiştir. Sonrasında ise normallığe ilişkin karar vermede Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerleri ele alınmıştır. Nitekim Büyüköztürk’ün (2010) de belirttiği gibi sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliği incelenirken ortalama, ortanca ve mod değerlerinin birbirine yaklaşım yaklaşmadığına bakılmaktadır. Aynı zamanda verilerin normal dağılıma uygunluğu değerlendirilirken veri dağılımının çarpıklık ve basıklık katsayılarına da bakılmaktadır (Can, 2018).

Araştırmanın bağımlı değişkenleri olan öğretmen adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerine ait boyutların da bağımsız değişkenlere göre karşılaştırılması amacıyla herbirinin basıklık ve çarpıklık katsayıları ayrı ayrı incelenmiştir. Analiz sürecinde verilerin normallik varsayımının sağlandığı durumlarda kullanılan Bağımsız Örneklem t-Testi ve Bağımsız Örneklem İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova) kullanılmış; araştırmanın iki bağımlı değişkeni olan özyeterlik inancı ve sosyal girişimcilik düzeyleri arasındaki ilişki incelenirken basit doğrusal korelasyon tekniklerinden Pearson Korelasyon

Katsayısı hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının sosyal girişimciliklerindeki değişimin ne kadarını açıkladığını bulmak için Basit Doğrusal Regresyon; özyeterlik inançlarının boyutlarının sosyal girişimciliklerindeki değişimin ne kadarını açıkladığını bulmak için ise Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri yapılarak determinasyon katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma verilerinin betimsel istatistiklerine ve araştırmanın amaçlarına yönelik gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. İlk olarak öğretmen adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimciliklerine ve bu iki bağımlı değişkenin boyutlarına ilişkin betimsel istatistikler aşağıdaki Tablo 2 ve Tablo 3'te sıralanmıştır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Özyeterlik ve Özyeterliklerine Ait Boyutlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek	Bağımlı Değişkenler	N	$\bar{X}$	ss	Med	Mod	K_y	SE (K_y)	B_s	SE (B_s)
Öğretmen Özyeterlik Ölçeği	Öğretmen Adaylarının Özyeterlik Düzeyleri	443	6.84	.86	6.88	6.96	-.326	.116	-.060	.231
	Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik Boyutu	443	6.85	.93	6.88	7.00	-.240	.116	-.235	.231
	Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik Boyutu	443	6.86	.92	6.88	7.00	-.302	.116	-.144	.231
	Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik Boyutu	443	6.80	.95	6.88	7.00	-.350	.116	.186	.231

Yukarıdaki Tablo 2'ye göre 443 sınıf öğretmeni adayının Öğretmen Özyeterlik Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalamasının $\bar{X}=6.84$ olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının özyeterliklerinin “oldukça yeterli” düzeyinde olduğu söylenebilir. Ayrıca sınıf öğretmeni adaylarının *öğrenci katılımına yönelik özyeterliklerine* yönelik ortalama puanları $\bar{X}=6.85$, *öğretim stratejilerine yönelik özyeterliklerine* yönelik ortalama puanları $\bar{X}=6.86$ ve *sınıf yönetimine yönelik özyeterliklerine* yönelik ortalama puanları $\bar{X}=6.80$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre öğretmen adaylarının bu üç boyuta ilişkin özyeterliklerinin de “oldukça yeterli” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciliklerine Ait Boyutlara İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek	Bağımlı Değişkenler	N	$\bar{X}$	ss	Med	Mod	K_y	SE (K_y)	B_s	SE (B_s)
Sosyal Girişimcilik Ölçeği	Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Düzeyleri									
	Risk Alma Boyutu	443	3.85	.40	3.86	4.00	-.132	.116	.146	.231
	Özgüven Boyutu	443	3.82	.53	3.86	3.86	-.270	.116	.514	.231
	Özgüven Boyutu	443	3.83	.51	3.88	3.88	-.103	.116	-.017	.231
	Kişisel Yaratıcılık Boyutu	443	3.92	.51	4.00	4.00	-.117	.116	.039	.231
	Kişisel Yaratıcılık Boyutu	443	3.92	.51	4.00	4.00	-.117	.116	.039	.231

Yukarıdaki Tablo 3'e göre 443 sınıf öğretmeni adayının Aday Öğretmenlerin Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği'nden aldıkları puanların ortalamasının $\bar{X}=3.85$ olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının sosyal girişimciliklerinin "katılıyorum" düzeyinde olduğu ve "yüksek" olarak nitelendirilebileceği ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının *risk alma* boyutuna yönelik ortalama puanları $\bar{X}=3.82$, *özgüven* boyutuna yönelik ortalama puanları $\bar{X}=3.83$ ve *kişisel yaratıcılık* boyutuna yönelik ortalama puanları $\bar{X}=3.92$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre sınıf öğretmeni adaylarının bu üç boyuta ilişkin sosyal girişimcilik özelliklerinin de "katılıyorum" düzeyinde olduğu ve "yüksek" olarak nitelendirilebileceği tespit edilmiştir.

Öğretmen Özyeterlik Ölçeği ile Sosyal Girişimcilik Ölçeği'nden ve bu ölçeklerin boyutlarına ilişkin puanlardan elde edilen ortalama, medyan ve mod değerleri incelendiğinde bu değerlerin birbirinden aşırı uzaklaşmadığı görülmektedir. Nitekim bu değerlerin birbirine yaklaşması dağılımın normalden aşırı uzaklaşmadığı şekliyle yorumlanabilmektedir (Büyüköztürk, 2010). Aynı zamanda ölçeklerin geneline ve boyutlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde mevcut değerlerin -1 ve +1 değer aralıklarında olduğu görülmektedir. Bu değerler verilerin normal dağılım gösterdiği şeklinde kabul edilmektedir (George ve Mallery, 2010; Tabachnick ve Fidell, 2013; Trochim ve Donnelly, 2006). Bu doğrultuda Öğretmen Özyeterlik Ölçeği'ne ilişkin çarpıklık değeri -.326 ve basıklık değeri -.060 iken aynı ölçeğin boyutlarına ilişkin değerler de yine yukarıdaki Tablo 2'de görülmektedir. Sosyal Girişimcilik Ölçeği'ne ilişkin çarpıklık değeri -.132 ve basıklık değeri .146 iken yine aynı ölçeğin boyutlarına ilişkin değerler de Tablo 3'te belirtildiği üzere verilerin normal dağıldığı şeklinde yorumlanabilecek yeterlidir. Bu nedenle istatistiksel analiz sürecinde parametrik testlerin kullanımının uygun olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki Tablo 4'te, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin puan ortalamalarının, öğrenim görülen üniversite değişkenine göre analizine yönelik bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Özyeterlik ve Sosyal Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Puan Ortalamalarının Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem için Tek Faktörlü Varyans Analizine (One-Way Anova) Yönelik Bulgular

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Özyeterlik Düzeyi	Gruplar arası	5.092	3	1.697	2.292	.078	-
	Gruplar içi	325.117	439	.741			
	Toplam	330.209					
Sosyal Girişimcilik Düzeyi	Gruplar arası	.037	3	.012	.074	.974	-
	Gruplar içi	72.142	439	.164			
	Toplam	72.178					

Yukarıdaki Tablo 4'te yer alan verilere göre öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerine ilişkin ortalama puanları, öğrenim görülen üniversite değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemektedir [$F(3, 439)=.078, p>.05$]. Bu bulgu, öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin öğrenim görülen üniversiteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Yine Tablo 4'e göre öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin puan ortalamaları, öğrenim görülen üniversite değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır [$F(3, 439)=.074, p>.05$]. Bu bulgu da, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin öğrenim görülen üniversiteye bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıdaki Tablo 5'te, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin puan ortalamalarının, cinsiyet değişkenine göre analizine yönelik bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Özyeterlik ve Sosyal Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t-Testine Yönelik Bulgular

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkene Ait Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Özyeterlik Düzeyi	Kadın	322	6.94	.81	441	3.950	.000*
	Erkek	121	6.58	.94			
Sosyal Girişimcilik Düzeyi	Kadın	322	3.90	.37	441	4.341	.000*
	Erkek	121	3.72	.45			

* $p<.05$

Yukarıdaki Tablo 5'te yer alan verilere göre öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerine ilişkin ortalama puanları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$t(441)=3.950, p<.05$]. Kadın öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ($\bar{X}=6.94$) erkek öğretmen adaylarına ($\bar{X}=6.58$) göre daha yüksektir. Bu bulgu öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yine Tablo 5'e göre öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin ortalama puanları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark göstermektedir [$t(441)=4.341, p<.05$]. Kadın öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri ($\bar{X}=3.90$) erkek öğretmen adaylarına ($\bar{X}=3.72$) göre daha yüksektir. Bu

bulgu da öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıdaki Tablo 6'da, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin puan ortalamalarının, öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre analizine yönelik bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Özyeterlik ve Sosyal Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Puan Ortalamalarının Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklem t-Testine Yönelik Bulgular

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkene Ait Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Özyeterlik Düzeyi	1.sınıf	220	6.80	.89	441	-.861	.390
	4.sınıf	223	6.87	.84			
Sosyal Girişimcilik Düzeyi	1.sınıf	220	3.77	.41	441	-4.285	.000*
	4.sınıf	223	3.93	.38			

* $p < .05$

Yukarıdaki Tablo 6'da yer alan verilere göre öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerine ilişkin ortalama puanları, öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemektedir [$t(441) = -.861$, $p > .05$]. Yani birinci sınıfta ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının özyeterliklerinde belirgin bir farklılaşmanın gerçekleşmediği söylenebilir. Ancak Tablo 6 incelendiğinde, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin ortalama puanlarının, öğrenim görülen sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği görülmektedir [$t(441) = -4.285$, $p < .05$]. 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri ($\bar{X} = 3.93$) 1. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına ($\bar{X} = 3.77$) göre daha yüksektir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri ile öğrenim gördükleri sınıf arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bir başka deyişle, öğretmen adaylarının üniversitede aldıkları eğitim ya da kazandıkları nitelikler sayesinde sosyal girişimciliklerinde de bir artış olabileceği söylenebilir.

Aşağıdaki Tablo 7'de, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin puan ortalamalarının, akademik not ortalaması değişkenine göre analizine yönelik bulgulara yer verilmektedir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Özyeterlik ve Sosyal Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Puan Ortalamalarının Ağırlıklı Genel Not Ortalaması Değişkenine Göre İncelenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Örneklemeler için Tek Faktörlü Varyans Analizine (One-Way Anova) Yönelik Bulgular

Bağımlı Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Özyeterlik Düzeyi	Gruplar arası	.669	2	.335	.447	.640	-
	Gruplar içi	329.540	440	.749			
	Toplam	330.209					
Sosyal Girişimcilik Düzeyi	Gruplar arası	.662	2	.331	2.036	.132	-
	Gruplar içi	71.517	440	.163			
	Toplam	72.178					

Yukarıdaki Tablo 7’de yer alan verilere göre; öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerine ilişkin ortalama puanları, ağırlıklı genel not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir fark göstermemektedir [$F(2, 440)=.447, p>.05$]. Bu bulgu, öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin ağırlıklı genel not ortalamasına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilmektedir. Yine Tablo 7’ye göre öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerine ilişkin ortalama puanları, ağırlıklı genel not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır [$F(2, 440)=2.036, p>.05$]. Bu bulgu da, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin ağırlıklı genel not ortalamasına bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıdaki Tablo 8’de, korelasyon analizi aşamasında ise özyeterlik değişkenine ait verilerin normal dağılım sergilediği tespit edildiğinden Pearson Korelasyon Katsayısı (r) hesaplanmıştır. Çoklu Regresyon Analizi için ise yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılılık olup olmadığı 4 şekilde incelenmiştir. 1) Verilerin normallik dağılımı 2) Yordayıcı değişkenlerin yordayıcı değişkenle arasındaki ilişkinin doğrusallığı 3) Yordanan değişimlerin birbirinden bağımsız olması ve 4) Yordama işleminde tahmin edilen değerlerle gözlenen değerler arasındaki farkların (tahmin hatalarının) normal dağılım sergilemesidir (Can, 2018, s. 275).

Tablo 8. Özyeterlik Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi

Boyutlar	Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik	Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik
Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	1	.78	.79
Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik		1	.79
Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik			1

Yukarıdaki Tablo 8’de yer alan verilere göre değişkenler arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde tüm değerlerin .80’den küçük olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak yordayıcı değişkenlerin birbirleri arasındaki ilişkinin düzeyi küçük olarak tespit edilmiştir.

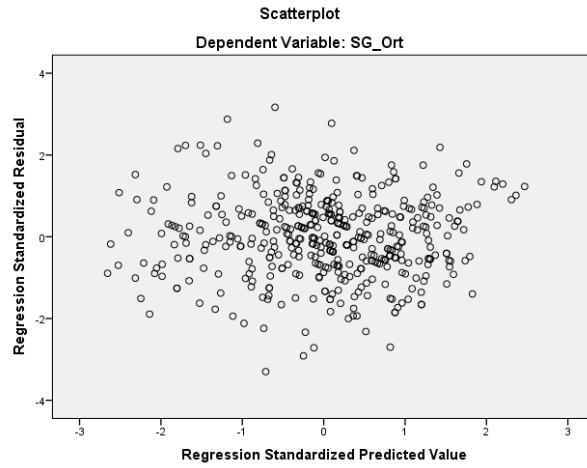
Sonrasında aşağıdaki Tablo 9’da yordayıcı değişkenler arasındaki çoklu ilişkileri belirlemek için Varyans Büyütme Faktörleri (VIF: Variance Inflation Factor) ve diğer bağımsız

değişkenlerin açıklayamadıkları varyans oranı olan Tolerans Değerleri (Tolerans=1/VIF) verilmiştir.

Tablo 9. Özyeterlik Boyutlarının Tolerans ve VIF Değerleri

Yordayıcı Değişkenler	Tolerans	VIF
Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	.313	3.194
Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik	.312	3.208
Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik	.299	3.340

Yukarıdaki Tablo 9'a göre yordayıcı değişkenlerin tümüne ait tolerans değerlerinin .20'den büyük ve VIF değerlerinin de 10'dan küçük olduğu görülmektedir. Bu değişkenlere göre tahmin değişkenleri arasında mükemmel doğrusal bir ilişkiden söz edilmemektedir. Ayrıca çoklu değişkenler arasındaki çoklu doğrusallık ilişkisinin incelenbilmesi amacıyla tahmin edilen standartlaştırılmış değerler (Z-predicted) ve standartlaştırılmış uç değerlerin (Z-Residuals) saçılma diyagramı incelenmiş aşağıdaki Diyagram 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Tahmin Edilen Standartlaştırılmış Değerler (Z-Predicted) ile Standartlaştırılmış Uç Değerlerin (Z-Residuals) Saçılma Diyagramı

Yukarıdaki Şekil 1'deki değerlerin 0 değerinin etrafında rastgele saçılması, hatanın normal dağılım sergilediği ve artık (residual) değerlerin varyanslarının sabit kabul edilebileceği sayıltısının doğru olduğunu gösterir (Leech vd, 2005, s. 102; Field, 2005, s. 247; Akt. Can, 2018, 285). Aşağıdaki Tablo 10'da öğretmen adaylarının özyeterlikleri ve özyeterliklerine ilişkin boyutlar ile sosyal girişimcilikleri arasındaki ilişkinin incelenbilmesi amacıyla yapılan Basit Doğrusal Korelasyon Analizi'ne ilişkin bulgular verilmektedir.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Özyeterliklerine İlişkin Boyutlar ve Sosyal Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

	Risk Alma	Özgüven	Kişisel Yaratıcılık	Sosyal Girişimcilik Toplam Puan
Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	.42**	.54**	.41**	.59**
Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik	.40**	.53**	.40**	.57**
Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik	.38**	.51**	.34**	.53**
Özyeterlik Toplam Puan	.43**	.57**	.41**	.61**

** : .01 düzeyinde anlamlı, $p < .01$

Yukarıdaki Tablo 10'a göre öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik ortalama puanları ile özyeterlik ortalama puanları arasında .61 ($p < .01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sosyal girişimcilik ortalama puanı ile özyeterlik boyutları arasında en yüksek ilişki öğrenci katılımına yönelik özyeterlik boyutundadır. Bu iki değişken arasında .59 ($p < .01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Sosyal girişimcilik ortalama puanı ile özyeterlik boyutları arasında en düşük ilişki ise .53 ($p < .01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir ilişki ile sınıf yönetimine yönelik özyeterlik boyutunda tespit edilmiştir. Özyeterlik ortalama puanları ile sosyal girişimcilik boyutları arasındaki en yüksek ilişki .57 ($p < .01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir şekilde özgüven boyutunda iken en düşük ilişki ise .41 ($p < .01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir şekilde kişisel yaratıcılık boyutundadır.

Son olarak aşağıdaki Tablo 11'de öğretmen adaylarının özyeterliklerinin sosyal girişimciliği yordayıcılığına ilişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi'ne ilişkin bulgular verilmektedir.

Tablo 11. Özyeterliğin Sosyal Girişimciliği Yordayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Tablosu

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	1.889	.122	-	15.533	.000	-	-
Öğrenci Katılımına Yönelik Özyeterlik	.152	.029	.347	5.159	.000	.588	.239
Öğretim Stratejilerine Yönelik Özyeterlik	.116	.030	.264	3.920	.000	.570	.184
Sınıf Yönetimine Yönelik Özyeterlik	.019	.029	.044	.646	.518	.527	.031

$R = .615$, $R^2 = .378$, $F_{(3, 439)} = 88.931$, $p = .000$

Yukarıdaki Tablo 11'de yer alan verilere göre, öğrenci katılımına yönelik özyeterlik, öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik ve sınıf yönetimine yönelik özyeterlik değişkenleri birlikte öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik puanları ile orta düzeyde anlamlı bir ilişki vermektedir. Üç değişkenin birlikte, sosyal girişimcilikteki toplam varyansın yaklaşık %38'ini

açıklamaktadırlar. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin sosyal girişimcilik bağımlı değişkeni üzerindeki görece önem sırası; öğrenci katılımına yönelik, öğretim stratejilerine yönelik ve sınıf yönetimine yönelik özyeterlik şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçlarına göre ise öğrenci katılımına yönelik ve öğretim stratejilerine yönelik özyeterliğin sosyal girişimcilik üzerinde anlamlı birer yordayıcı oldukları görülmektedir. Sınıf yönetimine yönelik özyeterliğin ise anlamlı bir yordayıcı olmadığı ortaya çıkmıştır. $SG=1.889+.152ÖKYÖ+.116ÖSYÖ+.019SYYÖ$

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerinin değerlendirilmesini amaçlayan, birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 443 sınıf öğretmeni adayı üzerinde yürütülmüş bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin “oldukça yeterli” aralığına denk geldiği ortaya çıkmıştır ($\bar{X}=6.84$). Yine aynı şekilde özyeterliği oluşturan boyutlar olan öğrenci katılımına yönelik özyeterliklerinin ($\bar{X}=6.85$), öğretim stratejilerine yönelik özyeterliklerinin ($\bar{X}=6.86$) ve sınıf yönetimine yönelik özyeterliklerinin ($\bar{X}=6.80$) de “oldukça yeterli” aralığında olduğu tespit edilmiştir. Pendergast, Garvis ve Keogh’un (2011) aynı eğitim-öğretim yılı içerisinde ancak farklı dönemlerde öğretmen adaylarının özyeterliklerini ölçtükleri çalışmalarında, ilk ölçümde öğretmen adaylarının özyeterliklerinin “çok yeterli” ancak ikinci ölçümde “oldukça yeterli” olduğu gözlemlenmiştir. Benzer şekilde öğretmen adaylarının özyeterliğin boyutları olan öğrenci katılımına yönelik özyeterliklerinin her iki ölçümde “oldukça yeterli”, öğretim stratejilerine yönelik özyeterliklerinin birinci ölçümde “çok yeterli” ancak ikinci ölçümde “oldukça yeterli” ve sınıf yönetimine yönelik özyeterliklerinin birinci ölçümde “çok yeterli” ancak ikinci ölçümde “oldukça yeterli” aralığında olduğu tespit edilmiştir. Yine Yeşilyurt’un (2013) çalışmasında da öğretmen adaylarının öz yeterliklerini oluşturan öğrenci katılımına yönelik özyeterliklerinin, öğretim stratejilerine yönelik özyeterliklerinin ve sınıf yönetimine yönelik özyeterliklerinin yine benzer olarak “oldukça yeterli” aralığına denk geldiği ortaya çıkmıştır. Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu’nun (2010) çalışmalarında da sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen öz yeterlik inançlarını oluşturan tüm boyutlara ilişkin “inanıyorum” aralığında yanıtlar verdikleri belirlenmiştir. Yine öğretmen adayları üzerinde yürütülmüş bir başka çalışmada, öğretmen adaylarının genel özyeterlikleri yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır (Akar ve Üstüner, 2017). Bahar’ın (2019) sınıf öğretmeni adaylarının akademik özyeterlik algısını ölçtüğü çalışmasında, adayların akademik özyeterliklerinin orta düzeyde olduğu; Çubukçu ve Girmen’in (2007) çalışmalarında ise öğretmen adaylarının sosyal özyeterliklerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda alanyazında öğretmen adaylarının özyeterliklerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğu görülse de bazı çalışmalar daha da geliştirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin öğrenim görülen üniversite değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Ancak bu bulgunun tersine Korkmaz, Çerçi ve Büyükkız’ın (2019) çalışmalarında aynı üniversite çatısı altında olsa da farklı yerleşim yerlerindeki eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının özyeterliklerinin birbirinden farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuçlar öğrenim görülen üniversite değişkenine göre öğretmen adaylarının özyeterliklerinin farklılaşabileceğini göstermektedir. Mevcut çalışmaya ilişkin diğer sonuçlar da öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin öğrenim görülen sınıf düzeyi ve ağırlıklı genel not ortalaması değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaması olmuştur. Benzer olarak Saracaloğlu, Yenice ve Özden’in (2013) çalışmalarında da öğretmen adaylarının özyeterlik algılarının öğrenim görülen sınıf düzeyine göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Bunun tersi olarak Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu’nun (2010) çalışmalarında sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen öz yeterlik inançlarının öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; dördüncü sınıftakilerin üçüncü sınıftakilere göre daha yüksek öğretmen özyeterlik inancına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Pendergast ve ark.’ın (2011) bir lisansüstü öğretmen eğitimi programında öğrenim görmekte olan

öğretmen adayları ile yürütmüş oldukları araştırmalarında öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerini birinci dönemin ilk haftası ve ikinci dönem yedi haftalık okul deneyimi sonrasında ölçmüşlerdir. Araştırmada öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinde azalma gözlemleyen araştırmacılar bunu, hem üniversitedeki eğitimlerine hem de öğretmen olarak sınıflarda elde ettikleri uygulama deneyimleri sonrasında öğretmenlik mesleğinin daha iyi anlaşılmasının bir sonucu olarak belirtmişlerdir. Çubukçu ve Girmen'in (2007) araştırmalarında, öğretmen adaylarının sosyal özyeterliklerinin öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; üç ve dördüncü sınıflarda öğrenim görenlerin birinci sınıfta öğrenim görenlere göre sosyal özyeterliklerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle her ne kadar bu araştırmada öğrenim görülen sınıf düzeyine göre öğretmen adaylarının özyeterlikleri farklılaşmamış olsa da alanyazındaki araştırma sonuçlarına bakıldığında üniversite eğitimi süresince dönem dönem kazanılan becerilerle birlikte özyeterliliğin de artması olasılığı düşünülmelidir. Gittikçe mesleğe daha adapte olan ve öğretmenlik uygulaması dersleri ile birlikte süreçte yavaş yavaş aktif rol almaya başlayan adayların kendilerini öğretmen özyeterlikleri bakımından daha olumlu algılamaya başlayabilmeleri söz konusu olabilir. Mevcut araştırmanın diğer bir sonucu ile paralel olarak Yeşilyurt'un (2013) araştırmasında da öğretmen adaylarının mevcut araştırmadaki aynı ölçeğe ait öz yeterliği oluşturan üç boyutun da akademik başarı notu değişkenine göre farklılaşmadığı ve Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu'nun (2010) araştırmalarında da yine benzer olarak öğretmen öz yeterlik inancının adayların başarı düzeyine göre farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Yani öğretmen öz yeterliğinin akademik başarıya göre farklılaşmamasına ilişkin araştırmanın kavramsal çerçeve bölümünde de ele alındığı gibi özyeterliliğin akademik başarıyı etkileyen bir özellik olması söylenebilir.

Araştırmada ayrıca öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Fakat Demirtaş, Cömert ve Özer'in (2011) araştırmasında öğretmen adaylarının özyeterlik inançları cinsiyet değişkenine göre erkek öğretmen adaylarının lehine farklılaşmıştır. Şahin-Taşkın ve Hacıömeroğlu'nun (2010) araştırmalarında sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen özyeterlik inançlarının; Saracaloğlu ve ark. (2013) ile Korkmaz ve ark.'ın (2019) araştırmalarında farklı branşlardaki öğretmen adaylarının özyeterlik algılarının ve Pendergast ve ark.'ın (2011) yine farklı branşlardaki öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Çubukçu ve Girmen'in (2007) araştırmalarında, öğretmen adaylarının sosyal özyeterliklerinin cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarından görüldüğü gibi öğretmen adaylarının özyeterliklerinin bazen kadın ya da erkeklerin lehine farklılaşabildiği bazen de gruplar arasında herhangi bir farklılık oluşmadığı söylenebilir. Ancak mevcut araştırma özelinde ele alınacak olursa cinsiyet değişkeninin özyeterlik üzerinde önemli bir belirleyici olabileceği; kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini kendilerine daha yakın hissederek mesleki yükümlülükleri yerine getirebilmek için daha özverili olabilecekleri, daha fazla mesleki bütünleşme yaşayabilecekleri ve kendilerini öğretmenlik özyeterlikleri bakımından daha olumlu algılayabilecekleri söylenebilir.

Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin "katılıyorum" aralığında bulunduğu ortaya çıkmıştır ($\bar{X}=3.85$). Bu sonuç öğretmen adaylarının sosyal girişimciliklerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Yine aynı şekilde sosyal girişimciliği oluşturan boyutlar olan risk alma ($\bar{X}=3.82$), özgüven ($\bar{X}=3.83$) ve kişisel yaratıcılıklarının ($\bar{X}=3.92$) da "katılıyorum" aralığında olduğu tespit edilmiş ve bu sonuçların yüksek düzeyde olarak nitelendirilebileceği ortaya çıkmıştır. Benzer olarak Akar ve Doğan'ın (2018), Akar ve Üstüner'in (2017), Aydoğmuş'un (2019), Çalışkan'ın (2019), Çavdar ve ark.'ın (2018), Çermik ve Şahin'in (2015) ve Yazıcı ve ark.'ın (2016) araştırmalarında da öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda alanyazındaki araştırmaların, öğretmen adaylarının sosyal girişimciliklerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğunu ortaya koyduğu söylenebilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin öğrenim görülen üniversite ve ağırlıklı genel not ortalaması değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Aslında öğrenim görülen üniversitenin imkânları, bulunduğu yerleşim yeri ya da üniversiteler arası girişimcilik sıralamasındaki konumunun orada yetişen öğrenciler üzerinde etkili olabileceği düşünülse de bu araştırmada öğretmen adayları arasında herhangi farklılıklar görülmemiştir. Çalışkan'ın (2019) araştırmasında öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri, akademik not ortalamasına göre daha başarılı olanların lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Bu bağlamda akademik başarıya göre daha detaylı ve doğru açıklamalar yapılabilmesi için sosyal girişimciliğin bu değişkenle ilişkilendirildiği daha farklı gruplarda yürütüldüğü araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut araştırmada ayrıca öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Ancak Çalışkan (2019), Çavdar ve ark. (2018) ve Yazıcı ve ark. (2016) tarafından yapılan araştırmada kadın ve erkek öğretmen adayları arasında sosyal girişimcilik açısından herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmazken Aydoğmuş'un (2019) araştırmasında erkeklerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar, üzerinde çalışılan gruplarda öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin farklılaşabileceğini göstermektedir. Mevcut araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç da öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin, öğrenim görülen sınıf düzeyine göre dördüncü sınıfta öğrenim görenlerin lehine anlamlı bir şekilde farklılaşması olmuştur. Benzer olarak Yazıcı ve ark.'ın (2016) araştırmalarında da öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeyleri öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmış; dördüncü sınıftakilerin ikinci sınıftakilerden daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür. Ancak Çalışkan (2019) ve Çavdar ve ark. (2018) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmen adaylarının sosyal girişimcilikleri öğrenim görülen sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmasa da sınıf düzeyi arttıkça sosyal girişimcilik puanlarında az da olsa bir artış gözlenmiştir. Yani lisans eğitimi süresince öğretmen adaylarının aldıkları eğitimlerin, tanıştıkları kişilerin ve içerisinde buldukları kuruluş ve toplulukların etkisiyle yeni bilgiler ve düşüncelere sahip olabilmelerinin söz konusu olabileceği söylenebilir. Bu nedenle üniversite eğitiminin formal yapısının yanında informal özelliğinin de sosyal girişimcilik üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada öğretmen adaylarının özyeterlikleri ve sosyal girişimcilikleri arasında orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=.61$, $p<.01$). Bu sonuç, öğretmen adaylarının özyeterliklerinin artması ile sosyal girişimciliklerinin de artmakta olduğunu göstermektedir. Ayrıca öğretmen adaylarının özyeterliklerine ait boyutlardan öğrenci katılımına yönelik özyeterliğin sosyal girişimcilikle en yüksek ilişkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır ($r=.59$, $p<.01$). Benzer olarak üniversite öğrencileri üzerinde yürütülmüş bazı araştırmalarda da özyeterliğin artması ile girişimcilik niyetinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Çelik-Ağırman ve Naktiyok, 2018; Ergun-Özler ve ark., 2017; Forster ve Grichnik 2013; Hassan, 2020; Hockerts, 2017; Lacap, Mulyaningsih ve Ramadani, 2018; Tiwari, Bhat ve Tikoria, 2017). Tiwari ve ark. (2017) araştırmalarında ayrıca özyeterliğin, sosyal girişimciliğe yönelik niyetler yanında tutumlar üzerinde de güçlü ilişkisi bulunan önemli kişilik özelliklerinden birisi olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer olarak girişimcilik konusu ile ilgili olarak Korkmaz ve ark. (2019) tarafından öğretmen adayları üzerinde yürütülmüş araştırmada, öğretmen adaylarının girişimcilik eğilimleri ve öğretmen özyeterlikleri arasında pozitif, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çolakoğlu ve Çolakoğlu'nun (2016) araştırmalarında da özyeterlik algısı yüksek bireylerin girişimcilik potansiyellerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin artması ile sosyal girişimcilik düzeylerinin de artacağı söylenebilir. Öğretmen eğitimi süresince adayların kendilerini öğretmen özyeterlikleri bakımından olumlu algılamalarına yönelik teşvik edici çalışmaların yapılması ile toplumsal sorumlulukları daha yüksek olan, bir sosyal değişim gerçekleştirmek ya da bir sosyal değer yaratmak isteyen öğretmenlerin yetişmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir. Aynı şekilde bu zincir, mesleki yaşama başlanıldığında okullarda öğrencilere de yansıtılabileceğinden

toplumsal konulara daha duyarlı bireylerin ortaya çıkması ve yeni bir fikir ile yeni bir girişimi başlatabilecek nitelikte inisiyatif üstlenen bir toplum oluşmasında etkili olabileceği söylenebilir.

Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç, öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik ortalama puanı ile özyeterlik boyutları arasında en düşük ilişkinin .53 ($p<.01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir ilişki ile sınıf yönetimine yönelik özyeterlik boyutunda olduğudur. Özyeterlik ortalama puanları ile sosyal girişimcilik boyutları arasındaki en yüksek ilişki .57 ($p<.01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir şekilde özgüven boyutunda iken en düşük ilişki ise .41 ($p<.01$) düzeyinde pozitif ve anlamlı bir şekilde kişisel yaratıcılık boyutundadır. Benzer şekilde Aydogmus'un (2019) araştırmasında da sosyal girişimciliğin boyutları olan risk alma, özgüven ve kişisel yaratıcılığın, özyeterliğin sınıf yönetimine yönelik özyeterlik boyutu ile en düşük ilişkiye sahip olduğuna rastlanmıştır. Aynı çalışmada yine benzer olarak özyeterliğe ait boyutların ise sosyal girişimciliğin boyutları ile olan ilişkisi incelendiğinde her üç boyutun da sosyal girişimciliğe ait özgüven ile en yüksek ve kişisel yaratıcılıkla da en düşük ilişkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Konaklı'nın (2015) öğretmen adayları üzerinde yürütmüş olduğu araştırmasında ise öğretmen adaylarının genel özyeterlik inançlarını oluşturan sürdürme çabası-ısrar ve yılmama boyutlarının üçünün de sosyal girişimcilik özelliklerinden risk alma, kişisel yaratıcılık ve özgüven boyutları ile orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının sosyal girişimciliklerini artırmada sınıf yönetimine yönelik özyeterliğin diğer boyutlara kıyasla daha az etkisinin olduğu yönündedir. Ayrıca öğretmen adaylarının özyeterliklerinin artırılması için de öncelikle adayların kendilerine güvenmeleri gerektiği ve bunun da lisans öğrenimleri süresince öğretim üyeleri tarafından derslerde kendilerine sorumluluklar verilmesi, cesaretlendirilmeleri ve yargılayıcı tavırlar sergilenmemesi yolu ile sağlanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan bir başka sonuç ise öğretmen adaylarının özyeterliklerine ilişkin boyutların üçünün birlikte sosyal girişimcilikteki toplam varyansın %38'ini açıklaması olmuştur. Ek olarak mevcut çalışmada, özyeterliği oluşturan öğrenci katılımına yönelik özyeterlik ve öğretim stratejilerine yönelik özyeterlik sosyal girişimciliği anlamlı bir şekilde yordadığı fakat sınıf yönetimine yönelik özyeterliğin sosyal girişimcilik üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı belirlenmiştir. Alanyazında sosyal girişimciliğe yönelik niyetleri tahmin etmede özyeterliğin önemini kanıtlandığı çalışmalara da rastlanmaktadır (Forster ve Grichnik, 2013; Hassan, 2020; Konaklı, 2015; Lacap ve ark., 2018; Urban, 2020). Konaklı'nın (2015) çalışmasında da, öğretmen adaylarının genel özyeterlik inançlarını oluşturan sürdürme çabası-ısrar ve yılmamanın sosyal girişimcilik özelliklerinden kişisel yaratıcılık ve risk almayı yordadığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğretmen adaylarının genel özyeterlik inançlarını oluşturan başlama, sürdürme çabası-ısrar ve yılmama boyutlarının tümünün de sosyal girişimcilik özelliklerinden kendine güveni yordadığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda araştırmacı, öğretmen adaylarının genel özyeterlik inançlarının artırılmasının meslekî yaşamda sosyal girişimciliğe sahip olma üzerinde önemli olduğunu belirtmektedir. Mevcut çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda ise öğretmen adaylarının eğitim-öğretim sürecinde öğrenci katılımını sağlayabilme ve öğretim stratejilerini çeşitlendirerek kullanabilmelerine yönelik özyeterliklerini geliştirmek için meslek öncesi eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının derslerde öğrenci katılımını artırabilmeye yönelik farklı etkinliklerle zenginleştirilmiş ders planlamaya yönelik yeterlik kazanmaları gerekli görülmektedir. Ayrıca geleneksel öğretim yöntemlerinden ziyade öğrencilerin tümüne hitap edecek türde farklı stratejiler kullanabilme becerisi edinmelerinin de öğretmen adaylarının meslek öncesi aldıkları eğitimin niteliği açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Tüm bu nitelikleri sağlayan öğretmen adaylarının ileride özyeterliği ve sosyal girişimciliği yüksek bireyler olabileceği söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Araştırmada ortaya çıkan erkek sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerinin kadın adalara göre düşüklüğü durumu göz önüne alınarak bu durumun

nedenleri nitel bir araştırmayla daha derinden incelenebilir. Ayrıca üniversitelere göre özyeterlik inancı ve sosyal girişimciliklerinin değişmemesi, hatta bu durumun üniversitenin bulunduğu yerleşim biriminin büyükşehir olmasına göre bile farklılaşmaması durumu farklı bir çalışmayla araştırılabilir. Araştırmaya konu olan bu iki değişkenin önemi göz önüne alındığında, derslerin öğrenme-öğretme süreçlerinde uygulanacak öğretim modelleri ve yaklaşımları belirlenirken öğretmen adaylarının özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerini geliştirici yönde olmalarına da dikkat edilmelidir. Daha önce yapılan araştırmalar özyeterlik inancının, insanların olaylar üzerindeki kendi kontrollerine yönelik inançları, yaşam doyumları, kendini düzenleme davranışlarıyla ve duygu durumlarıyla ilişkili olabileceğini öne sürmektedir. Bu bağlamda yapılacak araştırmalarda özyeterliğe ilişkin algı ya da özyeterlik inancı bu kavramlarla ilişkilendirilerek sorgulanabilir. Ayrıca ağırlıklı genel not ortalaması ve öğrenim görülen sınıf düzeyinin artmasıyla öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik düzeylerinin de arttığı bulgusundan hareketle, derslerde öğretmen adaylarına akademik başarılarını artırabilme yönünde gerekli motivasyon sağlanmalıdır. Sınıf düzeyindeki farklılık daha yakın sınıf grupları (1-2), (2-3) ve (3-4) ile yapılacak diğer çalışmalarla da desteklenebilir. Bir başka öneri olarak da sosyal girişimcilik alanında bir başka araştırmanın sivil toplum kuruluğu ve öğrenci topluluğu üyeliği bulunan diğer öğretmen adayları üzerinde de yürütülmesi önerilebilir. Son olarak bu araştırma, eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenimlerine devam eden öğrencilerin özyeterlik ve sosyal girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi ve bu kavramların bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi ile sınırlıdır. Bu nedenle benzer türde başka bir araştırmanın daha geniş gruplarla çalışılması, genelleme yapılmasını kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Ağırman, H.Ç. ve Naktiyok, A. (2018). Özyeterlilik algısı bağlamında duygusal zeka özellikleri ve girişimcilik niyeti. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(28), 3253-3262.
- Akar, H. & Üstüner, M. (2017). Mediation role of self-efficacy perceptions in the relationship between emotional intelligence levels and social entrepreneurship traits of pre-service teachers. *Journal of Education and Future*, 12, 95-115.
- Akar, H., & Doğan, Y.B. (2018). The role of personal values in social social entrepreneurship. *Universal Journal of Educational Research*, 6(1), 83-90. doi: 10.13189/ujer.2018.060107
- Akkan, E. ve Süygün, S. (2016). Lisans öğrencilerinin özyeterlik algıları ve başarıma güdülerinin sosyal girişimcilik eğilimlerine etkilerinin incelenmesi. *AKÜ İİBF Dergisi*, 18(2), 35-63.
- Alcı, B., Erden, M. ve Baykal, A. (2008). Üniversite öğrencilerinin matematik başarıları ile algıladıkları problem çözme becerileri, özyeterlik algıları, bilişüstü özdüzenleme stratejileri ve ÖSS sayısal puanları arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkiler örüntüsü. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 25(2), 53-68.
- Armağan, E. ve Gürsoy, Ö. (2017). Özyeterlik algısı ile sosyal girişimcilik eğilimi ilişkisi: İşletme öğrencileri üzerine bir araştırma. *III. Uluslararası Girişimcilik, İstihdam ve Kariyer Kongresi*, 12-15 Ekim, Muğla.
- Armut, B. ve Kılınç, M. (2018). 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4(1), 39-56.
- Austin, J., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2006). Social and commercial entrepreneurship: Same, different, or both?. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 1-22. doi: 10.1111/j.1540-6520.2006.00107.x

- Aydogmus, M. (2019). Investigation of the effect of social entrepreneurship on professional attitude and self-efficacy perception: a research on prospective teachers. *Studies in Higher Education*. doi: 10.1080/03075079.2019.1673719
- Aydoğmuş, M. (2019). Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 23(80), 339-352.
- Bacq, S. ve Alt, E. (2018). Feeling capable and valued: A prosocial perspective on the link between empathy and social entrepreneurial intentions. *Journal of Business Venturing*, 33(3), 333–350. doi: 10.1016/J.JBUSVENT.2018.01.004
- Bahar, H.H. (2019). Sınıf öğretmen adaylarında akademik özyeterlik algısının akademik başarıyı yordama gücü. *Elementary Education Online*, 18(1), 149-157. doi: doi: 10.17051/ilkonline.2019.527178
- Balcı, A. ve Küçüköğlü, A. (2019). Okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitim inançları ve özyeterlik inançları üzerine bir inceleme. *Kastamonu Education Journal*, 27(3), 1123-1139. doi:10.24106/kefdergi.2712
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self efficacy. In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (11. baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (6. baskı), Ankara: Pegem Akademi.
- Cervone, D. (2000). Thinking about self-efficacy. *Behavior Modification*, 24(1), 30-56.
- Cetin, F. (2011). Örgüt içi girişimcilikte özyeterlilik algısı ve kontrol odağının rolü. *Business and Economics Research Journal*, 2(3), 69-85.
- Czerniak, C. ve Chiarelott, L. (1990). Teacher education for effective science instruction-A social cognitive perspective. *Journal of Teacher Education*, 41(1), 49-58.
- Çalışkan, E. (2019). Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özellikleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Science, Mathematics, Entrepreneurship and Technology Education*, 2(2), 93-114.
- Çankır, B. (2017). Özyeterlilik ve değişime karşı direncin girişimcilik eğilimi üzerine etkisi. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 115-124.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J. ve Sarıkaya, H. (2005). Öğretmen özyeterlilik ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 30(137), 74-81.
- Çavdar, O., Cumhuri, F., Koç, Y. ve Doymuş, K. (2018). Öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(STEMES'18), 27-33. doi: 10.18506/anemon.464006

- Çelik-Ağırman, Ü.H. ve Naktiyok, A. (2018). Özyeterlilik algısı bağlamında duygusal zeka özellikleri ve girişimcilik niyeti. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(28), 3253-3262.
- Çermik, F. ve Şahin, İ.F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Current Research in Education*, 1(2), 76-88.
- Çolakoğlu, H. ve Çolakoğlu, T. (2016). Üniversitelerdeki girişimcilik eğitimi ile özyeterlilik algısı ve girişimcilik potansiyeli ilişkisi üzerine bir saha araştırması. *Sosyal ve beşeri bilimler araştırmaları dergisi*, 17(37), 70-84.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal özyeterlilik algılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 58-74.
- Dees, J.G. (2001). *The meaning of social entrepreneurship*. Erişim adresi https://centers.fuqua.duke.edu/case/knowledge_items/the-meaning-of-social-entrepreneurship/ Erişim tarihi 30.08.2020.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlilik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2017). Girişimcilik eğitimi modüllerinin fen bilimleri öğretmen adayları üzerindeki yansımaları. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(2), 813-856.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. New York: Oxford University Press.
- Erden, H. (2019). Influence of teacher candidates' motivation on social entrepreneurship: A qualitative study. *Folklor/Edebiyat*. 25(97-1), 499-514. doi: 10.22559/folklor.964
- Erden, A. ve Erden H. (2020). The relationship between individual innovation and social entrepreneurship characteristics of teacher candidates. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 12(Special Issue), 185-206.
- Ergun-Özler, N.D., Giderler, C. ve Baran, H. (2017). Özyeterlilik ve kontrol odağının bireylerin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Kongresi (ICMEB17) Özel Sayısı, 736-747.
- Eroğlu, E. ve Yavuz-Eroğlu, S. (2020). The necessity of social entrepreneurship levels of teacher candidates: Physical education and sports. *African Educational Research Journal*, 8(2), 233-238. doi: 10.30918/AERJ.82.20.059
- Feldman, D.B. ve Kubota, M. (2015). Hope, self-efficacy, optimism, and academic achievement: distinguishing constructs and levels of specificity in predicting college grade-point average. *Learning and Individual Differences*, 37, 210-216.
- Forster, F. ve Grichnik, D. (2013). Social entrepreneurial intention formation of corporate volunteers. *Journal of Social Entrepreneurship*, 4(2), 153-181. doi: 10.1080/19420676.2013.777358
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: a simple guide and reference, 17.0 update* (10th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Güvenç, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin özerklik destekleri ve mesleki özyeterlilik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 17(1), 99-116.
- Hampton, N.Z. ve Mason, E. (2003). Learning disabilities, gender, sources of efficacy, self-efficacy beliefs, and academic achievement in high school students. *Journal of School Psychology*, 41(2), 101-112.

- Hassan, H.M.K. (2020). Intention towards social entrepreneurship of university students in an emerging economy: the influence of entrepreneurial self-efficacy and entrepreneurship education. *On the Horizon*, 28(3), 133-151. doi: 10.1108/oth-04-2020-0012
- Hockerts, K. (2017). Determinants of social entrepreneurial intentions, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 41(1), 105-130. doi: 10.1111/etap.12171
- Honick, T. ve Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63-84.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (19. basım), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kerlinger, F.N. (1986). *Foundations of behavioral research* (3rd ed.), New York: Holt, Rinehart and Winston
- Komarraju, M. ve Nadler, D. (2013). Self-efficacy and academic achievement: why do implicit beliefs, goals, and effort regulation matter? *Learning and Individual Differences*, 25, 67-72.
- Konaklı, T. ve Göğüş, N. (2013). Aday öğretmenlerin sosyal girişimcilik özellikleri ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (GEFAD)*, 33(2), 373-391.
- Konaklı, T. (2015). Effects of self-efficacy on social entrepreneurship in education: a correlational research. *Research in Education*, 94(1), 30-43. doi: <http://doi.org/10.7227/RIE.0019>
- Korkmaz, İ.H., Çerçi, A. ve Büyükkız, K.K. (2019). Investigation of the relationships between the entrepreneurship characteristics and teacher self-efficacies of teacher candidates: The case of Gaziantep University. *OPUS-International Journal of Society Researches*, 13(19), 706-727. doi: 10.26466/opus.593504
- Köybaşı, F. ve Dönmez, B. (2017). Okul yöneticilerinin girişimcilik, özyeterlik ve örgütsel bağlılık algılarının analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(2), 249-280.
- Kuş, E. (2009). *Nitel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri. Nicel mi? Nitel mi?*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lacap, J.P.G., Mulyaningsih, H.D. ve Ramadani, V. (2018). The mediating effects of social entrepreneurial antecedents on the relationship between prior experience and social entrepreneurial intent: The case of Filipino and Indonesian university students. *Journal of Science and Technology Policy Management*, 9(3), 329-346. doi: 10.1108/JSTPM-03-2018-0028
- Luszczynska, A., Gutiérrez-Doña, B. ve Schwarzer, R. (2005). General self-efficacy in various domains of human functioning: Evidence from five countries. *International Journal of Psychology*, 40(2), 80-89. doi: 10.1080/00207590444000041
- Mair, J. ve Noboa, E. (2003). Social entrepreneurship: How intentions to create a social enterprise get formed. *Working Paper*, IESE Business School, University of Navarra, 521, 1-20.
- Martin, R.L. ve Osberg, S. (2007). Social entrepreneurship: The case for definition. *Stanford Social Innovation Review*, 5(2), 28-39.
- Niemivirta, M. ve Tapola, A. (2007). Self-efficacy, interest, and task performance: within-task changes, mutual relationships, and predictive effects. *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*, 21(3/4), 241-250. doi: 10.1024/1010-0652.21.3.241
- Pendergast, D., Garvis, S. ve Keogh, J. (2011). Pre-service student-teacher self-efficacy beliefs: An insight into the making of teachers. *Australian Journal of Teacher Education*, 36(12), 46-58. doi: 10.14221/ajte.2011v36n12.6

- Rambe, P. ve Ndofirepi, T.M. (2019). Explaining social entrepreneurial intentions among college students in Zimbabwe. *Journal of Social Entrepreneurship*, 1-22. doi: 10.1080/19420676.2019.1683878
- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Özden, B. (2013). Fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen özyeterlik algılarının ve akademik kontrol odaklarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 227-250. doi: 10.9779/PUJE555
- Sedlan-König, L. (2016). Integrating entrepreneurial self-efficacy into education at universities. *Econviews: Review of Contemporary Entrepreneurship, Business, and Economic Issues*, 29(2), 311-321.
- Smith, I.H. ve Woodworth, W.P. (2012). Developing social entrepreneurs and social innovators: A social identity and self-efficacy approach. *Academy of Management Learning & Education*, 11(3), 390-407. doi: 10.5465/amle.2011.0016
- Suk Hwang, Y. ve Vrangistinos, K. (2002). Elementary in-service teachers' self-regulated learning strategies related to their academic achievements. *Journal of Instructional Psychology*, 29(3), 147-154.
- Şahin-Taşkın, Ç. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Öğretmen özyeterlik inanç ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi*, 27, 59-73.
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Thompson, J.L. (2002). The world of the social entrepreneur. *The International Journal of Public Sector Management*, 15(5), 412- 431.
- Tiwari, P., Bhat, A.K. ve Tikoria, J. (2017). The role of emotional intelligence and self-efficacy on social entrepreneurial attitudes and social entrepreneurial intentions, *Journal of Social Entrepreneurship*, doi: 10.1080/19420676.2017.1371628
- Trochim, W.M. ve Donnelly, J.P. (2006). *The research methods knowledge base* (3rd ed.). Cincinnati, OH: Atomic Dog.
- Tschannen-Moran, M. ve Woolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing An Elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17,783-805.
- Turan-Ozpolat, E. (2020). Prediction of entrepreneurship of pre-service teachers based on cognitive flexibility and self-efficacy belief. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 15(2), 239-258. doi: 10.29329/epasr.2020.251.13
- Urban, B. (2020). Entrepreneurial alertness, self-efficacy and social entrepreneurship intentions. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 27(3), 489-507. doi: 10.1108/JSBED-08-2019-0285
- Warner, R.M. (2008). *Applied Statistics: From bivariate through multivariate techniques*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Wood, R.E. ve Bandura, A. (1989). Social cognitive theory in organizational management. *Academy of Management Review*, 14(3), 361-384. doi: 10.5465/AMR.1989.4279067
- Yazıcı, K., Uslu, S. ve Arık, S. (2016). The investigation of the social entrepreneurship characteristics of social studies pre-service teachers. *Cogent Education*, 3(1). doi: 10.1080/2331186X.2016.1141455
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(45), 88-104.

Zimmerman, B.J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 82-91. doi: 10.1006/ceps.1999.1016

EXTENDED ABSTRACT

One of the most important elements of the education system is the teacher, and teachers' expected qualifications is an important determinant of the success of an education system. Social entrepreneurship, which is considered to be the ability to engage in some efforts to solve social problems, is equally necessary for people who carry out the teaching profession, although self-efficacy is important for people who carry out their teaching profession. Therefore, preservice teachers are expected to be trained with the mentioned qualifications.

Bandura defined the concept of self-efficacy as the judgments of people about the organization and fulfillment of actions required by a designed act (Bandura, 1986). On the other hand, the concept of self-efficacy is also defined as the belief of individuals in their ability to control over the demanded difficult tasks and their own practices (Luszczynska, Gutierrez-Dona, & Schwarzer, 2005) or their expectations about themselves regarding what their success level will be in the face of a new situation (Tschannen-Moran, & Woolfolk-Hoy, 2001). In the literature, it is seen that teachers' self-efficacy perceptions are considered as their competence in performing teaching-related actions (Güvenç, 2011). As a matter of fact, it can be said that teachers with high self-efficacy beliefs are successful in increasing students' motivation, helping students with learning difficulties, giving positive feedback to students who learn wrong, using new teaching technologies, monitoring student performance, performing effective teaching, directing students to research and classroom management (Czerniak, & Chiarelott, 1990). It is seen that social entrepreneurship is added to the entrepreneurship phenomenon that increases with the development of economic and social life. As a matter of fact, as Thompson (2002) stated, social entrepreneurship emphasizes the social responsibility aspect of entrepreneurship as well as the economic features; it is a process that involves the innovative use of resources in order to realize social change, create social value or meet social needs. Social entrepreneurship involves the recognition, evaluation and exploitation of opportunities that result in a social value for the basic and longstanding needs of society as opposed to the well-being of personal or stakeholders (Austin, Stevenson, & Wei-Skillern, 2006). Social entrepreneur individuals are people who take actions to provide permanent benefits for the society and show their courage and creativity in this process (Martin, & Osberg, 2007). Regarding the subject of the study, there are also studies that have significant relationships between self-efficacy perception and social entrepreneurship (Akkan, & Süygün, 2016; Armağan, & Gürsoy, 2017; Konaklı, 2015; Mair, & Noboa, 2003). For this reason, in this study, it is thought that determining the teacher self-efficacy and social entrepreneurship levels of the preservice classroom teachers working in primary schools is important in eliminating the deficiencies in this field and shedding light on further studies.

In this study, it has been tried to evaluate the teacher self-efficacy and social entrepreneurship levels of preservice classroom teachers. In addition, it has been aimed to determine whether some variables that are thought to affect these two concepts create significant differences at the level of self-efficacy and social entrepreneurship. In addition, it has been discussed whether there is a research relationship between self-efficacy and social entrepreneurship on prospective teachers. The research has been conducted according to the quantitative method and patterned in the scanning model. The sample of the study consisted of 443 preservice classroom teachers studying in the first and fourth grade at the education faculties of Dokuz Eylül, Ege, Adnan Menderes and Uşak universities in the 2016-2017 academic year. While determining the sample of the study, universities were selected by appropriate sampling, one of the non-random sampling methods. Considering the ease of access to the participants and the advantages of making an inference about the population, an appropriate sampling method was used in the study. The data related to the self-efficacy levels of the preservice classroom teachers has been obtained with the "Teacher Self-Efficacy Scale" developed by Tschannen-Moran and

Woolfolk-Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakiroğlu, and Sarıkaya (2005); the data related to the social entrepreneurship levels of the preservice classroom teachers were obtained with the “Social Entrepreneurship Characteristics of Preservice Teachers’ Scale” developed by Konaklı and Göğüş (2013). The data has been analyzed by SPSS v.22 package program. Number and percentage has been used for categorical variables in expressing the data obtained from the research, and the significance level of the research has been interpreted as 0.05. In terms of the reliability of the scales used in the study, the Cronbach Alpha internal consistency coefficients obtained from the data related to the scales were calculated. This value has been found as .939 for Teacher Self-Efficacy Scale and .842 for Prospective Teachers’ Social Entrepreneurship Characteristics Scale. In order to compare the dimensions of preservice teachers’ self-efficacy beliefs and social entrepreneurship levels, which are the dependent variables of the study, according to independent variables, the kurtosis and skewness coefficients of each were examined separately. In the analysis process, Independent Samples t-Test and Single Factor Analysis of Variance (One-Way Anova) for Independent Samples were used when the normality assumption of the data was provided; Pearson Correlation Coefficient, one of the simple linear correlation techniques, was calculated while examining the relationship between the two dependent variables of the study, self-efficacy belief and social entrepreneurship levels. It has been performed Simple Linear Regression to find out how much preservice teachers’ self-efficacy beliefs explain the change in their social entrepreneurship and Multiple Linear Regression analyzes to find out how much the dimensions of self-efficacy beliefs explain the change in social entrepreneurship; determination coefficients were calculated.

As a result of the analysis of the research data, it has been determined that the self-efficacy of the classroom teacher candidates corresponded to “quite sufficient” and their social entrepreneurship to the “high” level. In addition, it has been determined that the level of self-efficacy and social entrepreneurship do not differ significantly according to the university and cumulative grade point average. However, both self-efficacy and social entrepreneurship levels differ in favor of women by gender; it has been revealed that only the social entrepreneurship level differs in favor of the fourth grade students according to the grade level of education. In addition, a moderate positive and significant relationship has been found between preservice teachers’ self-efficacy and social entrepreneurship. It has been determined that the highest relationship between the self-efficacy average scores and the social entrepreneurship dimensions was in the self-confidence dimension and the dimensions of self-efficacy together explain about 38% of the total variance in social entrepreneurship. In the light of the results obtained, it is thought that self-efficacy gained through university education can be an initial step for social entrepreneurship.